

CONSTANTIN GHIOANCĂ

BISERICILE EMERGENTE VESTICE

Din perspectivă baptistă românească

CONSTANTIN GHIOANCĂ

**BISERICILE EMERGENTE
VESTICE**

Din perspectivă baptistă românească

**Editura RISOPRINT
Cluj-Napoca • 2010**

© 2010 RISOPRINT

Toate drepturile rezervate autorilor & Editurii Risoprint.

Editura **RISOPRINT** este recunoscută de C.N.C.S.I.S. (**Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior**).

Pagina web a CNCSIS: www.cncsis.ro

Toate drepturile rezervate. Tipărit în România. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă sub nicio formă, prin niciun mijloc mecanic sau electronic, sau stocată într-o bază de date fără acordul prealabil, în scris, al autorului.

All rights reserved. Printed in Romania. No part of this publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the author.

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GHIOANCĂ, CONSTANTIN**

**Bisericile emergente vestice : din perspectivă
baptistă românească** / Constantin Ghioancă.
- Cluj-Napoca : Risoprint, 2010

ISBN 978-973-53-0352-5

2

Editor: GHEORGHE POP

Consilier editorial: MIRCEA DRĂGAN

Design copertă: LUCIAN SURUGIU

Tiparul executat la:

S.C. ROPRINT® S.R.L.

400 188 Cluj-Napoca • Str. Cernavodă nr. 5-9

Tel./Fax: **0264-590651** • roprint@roprint.ro

430 315 Baia Mare • Piața Revoluției nr. 5/1

Tel./Fax: **0262-212290**

DEDICAȚIE

*Dedic această lucrare iubitei mele soții, Cristina,
și băiețelului nostru drag, Teofil-Constantin*

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	9
INTRODUCERE	11
CAPITOLUL 1: APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA BISERICII EMERGENTE	17
1.1. Definirea bisericilor emergente	17
1.2. Factori care au favorizat apariția bisericii emergente	22
1.2.1. Contextul socio-cultural	22
1.2.2. Contextul religios	29
1.2.3. Contextul teologic	33
1.3. Răspândirea bisericilor emergente.....	35
1.4. Reprezentați de seamă ai bisericii emergente.....	40
 CAPITOLUL 2: CARACTERISTICI DE BAZĂ ALE BISERICILOR EMERGENTE.....	 47
2.1. Identificarea cu Isus	48
2.2. Transformarea spațiului secular	52
2.3. Trăire în spiritul comunității.....	57
2.4. Bunăvoință față de cel străin	62
2.5. Slujire cu generozitate.....	67
2.6. Închinare participativă.....	72
2.7. Utilizarea darului creativității	79
2.8. Conducere comunitară	82
2.9. Unirea spiritualității antice cu cea contemporană	87

CAPITOLUL 3: IDENTITATEA BAPTISTĂ ÎN ROMÂNIA.....95

3.1. Repere istorice ale baptiștilor români..... 96

3.2. Elemente distinctive..... 101

3.3. Aspecte relevante în Mărturisirea de Credință..... 108

3.4. Noi tendințe în gândirea și practica eclesială 119

CAPITOLUL 4. ASPECTE CRITICE ALE EXAMINĂRII MIȘCĂRII EMERGENTE DIN PERSPECTIVĂ BAPTISTĂ ROMÂNEASCĂ.....129

4.1. Aspecte critice de natură socio-culturală..... 130

4.1.1. Dihotomia modernitate/postmodernitate..... 131

4.1.2. Relevanța culturală a bisericilor emergente 142

4.2. Aspecte critice de natură teologică 149

4.2.1. Demersul teologic 150

4.2.2. Sfânta Scriptură..... 157

4.2.3. Evanghelia 167

4.2.4. Iadul 174

4.2.5. Păcatul..... 177

4.2.6. Soteriologia (doctrina despre mântuire)..... 182

4.2.7. Misiunea în spirit ecumenic 186

4.3. Aspecte critice ale praxisului eclesial 190

4.3.1. Liturgia..... 190

4.3.2. Predicarea..... 195

4.3.3. Conducerea 199

4.3.4. Bisericile din case	204
CAPITOLUL 5: EVALUĂRI FINALE ȘI PERSPECTIVE	209
5.1. Aspecte pozitive în urma examinării bisericilor emergente	210
5.2. Aspecte negative în urma examinării bisericilor emergente	213
5.3. Conturarea unei tradiții <i>post-evangelice</i>	216
5.4. Perspective noi în eclesiologia baptistă românească.	218
CONCLUZII FINALE.....	221
ANEXA 1 – MIȘCAREA EMERGENTĂ ÎN RAPORT CU ALTE CURENTE EVANGHELICE.....	225
ANEXA 2: CÂTEVA RECENZII RELEVANTE.....	226
ANEXA 3: INTERVIU CU AUTORUL BRIAN MCLAREN	243
ANEXA 4: INTERVIU CU LECT. DR. OCTAVIAN BABAN	257
ANEXA 5: SITE-URI <i>PRO</i>, <i>CONTRA</i> ȘI <i>NEUTRE</i> FAȚĂ DE MIȘCAREA EMERGENTĂ	268
BIBLIOGRAFIE	271

Abrevieri

- 1 Cor.: *1 Corinteni*
- Ef.: *Efeseni*
- engl.: *engleză*
- F.Ap.: *Faptele Apostolilor*
- Gal.: *Galateni*
- Lb. ebr.: *limba ebraică*
- Lb. gr.: *limba greacă*
- Lc.: *Luca*
- Lev.: *Leviticul*
- Mat.: *Matei*
- Mc.: *Marcu*
- n.a.: *nota autorului*
- NOS: *Nine O' clock Service.*
- op.cit.: *opera citată*
- Ro.: *Romani*
- subl.aut.: *sublinierea autorului*
- ș.a.: *și altele*
- 1 Tim.: *1 Timotei*
- TMTJ: *The Master's Theological Journal*

CUVÂNT ÎNAINTE

Încă de la începerea studiilor teologice am fost foarte interesat de interacțiunea dintre biserică și societate. Sfânta Scriptură afirmă în repetate rânduri că biserica este chemată să aibă o identitate distinctă în cadrul societății și totuși lumea în care trăim pune o mare presiune asupra teologiei în general și a copiilor lui Dumnezeu în special.

Am fost și am rămas interesat să caut răspunsuri la întrebarea: **cum ar trebui să trăiască biserica în mijlocul societății?** Probabil că toată viața voi căuta să găsesc răspunsuri la această întrebare.

Până acum am dat un răspuns care vizează domeniul predicării în dialog cu societatea și astfel a apărut lucrarea *Predicarea creștină în perioada postmodernă* (București, Editura Universitară, 2007).

Acum, prin harul și îndurarea lui Dumnezeu, mă încumet să dau un al doilea răspuns prin apariția acestor noi lucrări care tratează cea mai nouă mișcare din cadrul eclesiologiei: *apariția bisericilor emergente* (lb. engl. „emerging churches”).

Acest material nu ar fi văzut lumina tiparului fără sprijin real din mai multe părți.

Întâi de toate, doresc să Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru că mi-a dat sănătate să pot lucra și pentru că mi-a inspirat gândirea atunci când am

reflectat asupra tematicii analizate în această lucrare. Nimic nu s-ar fi putut realiza fără sprijinul Său binevoitor.

Mai apoi, îi mulțumesc și fratelui conf. dr. Emil Bartoș pentru că m-a sfătuit în realizarea acestei lucrări cu multă dragoste și profesionalism.

Mulțumiri se cuvin a fi aduse și bunului meu prieten Lect. Drd. Sorin Bădrăgan pentru că m-a încurajat cu sinceritate și totodată mi-a facilitat accesul la un program de cercetare în biblioteca facultății *Regent's Park College* din Oxford.

În același gând, îi mulțumesc și fratelui coleg lect. dr. Octavian Baban, care a acceptat cu drag să-mi răspundă la câteva întrebări pentru realizarea unui interviu legat de bisericile emergente. (Vezi anexa 2).

Sincere mulțumiri îi aduc și doamnei profesoare Mocuța Georgeta, care a corectat materialul acestei lucrări, Corinei Pop pentru tehnoredactare și lui Lucian Surugiu pentru copertă.

Soția mea, Cristina, merită la rândul ei un buchet frumos de mulțumiri pentru răbdarea de care a dat dovadă în timpul cercetării și redactării acestei lucrări și pentru zâmbetul ei care m-a îndemnat să lucrez cu mult spor.

*Pentru tot ce reușim să realizăm, fie Numele
Domnului lăudat!*

București, 2010

INTRODUCERE

Teologia este palpitantă și oferă satisfacții reale în mod deosebit atunci când se întrezăresc aplicațiile sale practice. Exercițiul teologic pur teoretic este lipsit de viață, dar reflecțiile practice stârnesc interesul și râvna cercetătorului. Astfel, cadrul teologic trasat de eclesiologie este unul plin de viață pentru că *în sfera bisericii se regăsesc multe elemente practice ale discursului teologic.*

Fără reflecțiile eclesiologice legate de organizarea și conducerea bisericii, închinarea în biserică, misiunea bisericii, predicare, lucrarea pastorală, consiliere etc., exercițiul teologic ar fi unul plictisitor.

Așa se face că, încă de la nașterea ei în ziua Cincizecimii, biserica creștină s-a angrenat într-o frământare continuă spre a îmbina teologia cu practica în modul care putea reprezenta cel mai fidel voia lui Dumnezeu. Din această pricină, în timpul persecuțiilor din primele veacuri, creștinii au fost gata să plătească pentru convingerile lor chiar cu prețul vieții. Alții s-au angajat cu entuziasm în demersurile apologetice specifice perioadei patristice, alții au băjbăit prin întunericul Evului Mediu, alții s-au zbatut pentru ivirea zorilor Reformei, alții au fost captivați de dorința unor treziri spirituale și pentru sfințire, alții s-au pretat la

o diluare a doctrinelor din considerente ecumenice, alții s-au frământat cum să-i atragă pe necreștini în biserică, iar alții cum să dialogheze cu semenii de alte religii ș.a.m.d. Biserica creștină a încapsulat în istoria ei multe frământări și lupte.

Ultima dezbatere eclesiologică, mai mult decât controversată și specifică în mare măsură contextului socio-cultural în care trăim (fiind numit context postmodernist), este cea legată de apariția *bisericii* sau a **mișcării emergente**¹. În viziunea aderenților la această mișcare, *biserica emergentă reprezintă tipul de biserică de care are nevoie societatea postmodernă*.

Drept urmare, lucrarea de față își propune să abordeze un subiect deosebit de controversat, dar în același timp, foarte semnificativ din punct de vedere eclesiologic.

Ce știm despre mișcarea emergentă și cum este ea văzută dintr-o perspectivă baptistă românească? Acestea sunt cele două întrebări fundamentale la care vom încerca să răspundem în paginile prezentei lucrări.

În *Capitolul 1*, vom privi la *Apariția și dezvoltarea bisericii emergente*. Desigur, vom încerca aici mai întâi să definim bisericile emergente, apoi să analizăm factorii care au contribuit la

¹ Mișcarea este cunoscută în limba engleză sub denumirea de „Emerging Churches”.

apariția lor, modul în care s-au dezvoltat și, în final, vom aminti câțiva reprezentanți de seamă din cadrul acestei mișcări și diverse resurse electronice pe tema bisericilor emergente. Acest lucru este deosebit de util pentru ca cititorul român să poată identifica ușor pe cei care fac parte din mișcarea emergentă atunci când cărțile acestora apar pe piața românească.

În *Capitolul 2*, suntem interesați să identificăm *Caracteristicile de bază ale bisericii emergente*. Prezintănd aceste caracteristici vom descoperi nouă criterii după care putem evalua dacă o biserică este emergentă sau nu. Desigur, este important de știut aici că aceste trăsături care vor fi prezentate sunt redată din perspectiva bisericilor emergente – modul în care se definesc ele însele, conform întrebării „*ce spui tu despre tine însuși?*” Nu vom emite judecăți asupra elementelor bune sau rele care vor fi prezentate. Vom face o analiză critică a lor în capitolul 4.

În *Capitolul 3*, denumit *Identitatea baptistă în România*, urmărim pentru scopul acestei lucrări să aducem în discuție și câteva repere istorice ale baptiștilor români, câteva elemente distinctive ale lor, anumite aspecte relevante din *Mărturisirea de Credință* și apoi, succint, vom prezenta noi posibile tendințe în gândirea și practica eclesială. Necesitatea acestui capitol este justificată prin faptul că nu se poate contura o perspectivă baptistă românească

asupra bisericilor emergente fără cunoașterea câtorva noțiuni de bază legate de bapțiștii români.

În *Capitolul 4*, partea cea mai vastă a acestei lucrări, ne vom strădui să prezentăm câteva *Aspecte critice ale examinării bisericii emergente din perspectivă baptistă românească*.

În această secțiune avem în vedere trei dimensiuni: aspecte critice de natură socio-culturală, de natură teologică și aspecte critice ale praxisului eclesial. Lupta este, deci, pe plan cultural, pe plan doctrinar, dar și pe plan practic. Aici este locul în care vrem să tragem un semnal de alarmă cu privire la pericolele iminente pe care le aduce această mișcare. Tot aici însă vrem să descoperim și elemente pozitive, acolo unde acestea există.

În *Capitolul 5*, ultimul al prezentei lucrări, se cuvine a fi prezentate câteva *Evalurări finale și Perspective*. În lumina acestor evaluări vom căuta să separăm aspectele pozitive de cele negative în cadrul mișcării emergente. În al doilea rând, vom prezenta pe scurt reliefaarea tot mai frecventă a unei perspective sau tradiții post-evangelice. Prezentăm acest aspect, din nou, cu scopul de a atrage atenția asupra adevărului că teologia și cultura vestică în general se îndepărtează de moștenirea evanghelică conservatoare (fidelă autorității Scripturii), iar evanghelicii din România trebuie să fie atenți la astfel de tendințe.

În final, vom încerca să aflăm dacă există sau vor exista nuanțe noi în gândirea și practicile bisericilor baptiste românești.

Concluziile finale ale lucrării vor sublinia elementele fundamentale care s-au cristalizat în fiecare dintre capitole, oferind un sumar al subiectului care a fost propus spre analiză.

Abordarea eficientă a subiectului ales a întâmpinat deopotrivă avantaje și dezavantaje.

Avantajele au constat în abundența de resurse bibliografice pentru prima diviziune naturală a lucrării, și anume prezentarea bisericii emergente. Web-site-urile, blogg-urile, cărțile, revistele, jurnalele și tot felul de alte resurse au constituit un material de preț pentru schițarea unui portret al bisericii emergente.

Dezavantajul a fost adus de resursele deosebit de limitate pentru cea de-a doua parte principală a lucrării – o perspectivă baptistă asupra bisericii emergente.

În țara noastră s-a scris foarte puțin pe această temă și doar în mod tangențial. Din acest motiv rândurile care vor urma în capitolele acestei cărți sunt rezultatul unei munci de pionierat pe un teren dificil, dar deosebit de provocator.

CAPITOLUL 1: APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA BISERICII EMERGENTE

Lumea teologică virtuală și ultimele cărți care au apărut în deomeniul eclesiologiei au fost inundate de un subiect care a stârnit multe dezbateri, controverse și chiar orientări noi. Este vorba despre apariția *bisericilor emergente*. Bisericile emergente reprezintă un fenomen relativ nou. Acestea au apărut și s-au dezvoltat în mod special în Marea Britanie, Statele Unite ale Americii și Australia.

În primul capitol al acestei lucrări vom încerca să definim conceptul de *biserică emergentă* și mai apoi să indicăm câteva repere de seamă ale apariției și dezvoltării acestei mișcări.

1.1. Definirea bisericilor emergente

Pentru a avansa o definiție a bisericilor emergente se impune mai întâi o clarificare a verbului „a emerge”, respectiv a adjectivului „emergent”. În limba română acest termen încă nu se folosește în mod frecvent cu referire la biserică.

Așa după cum indică Dicționarul Explicativ al Limbii Române, verbul *a emerge* se folosește în fizică și se referă la corpuri sau radiații care „ies

dintr-un mediu după ce l-au traversat.”² Înțelegem așadar că ceva este *emergent* dacă *traversează un anumit spațiu sau domeniu îndreptându-se într-o nouă direcție*.

Dacă aplicăm acest termen în domeniul eclesiologiei, atunci bisericile emergente sunt “*biserici în mișcare*”. Ele se află într-o continuă călătorie. Nu se știe exact încotro. Ce se știe sigur este că ele nu ajung niciodată la o finalitate, schimbându-se în funcție de cultura în care se află.

Bisericile emergente sunt biserici care se mulează pe cultură și se mișcă odată cu ea. Cultura la care ne referim în mod deosebit este cea postmodernă. Totodată, alături de cultura postmodernă, avem în vedere de fapt toate mișcările asociate cu ea și a căror denumire începe cu *post*.³

Acest aspect este sesizat și în definiția următoare:

Biserica emergentă (numită uneori și **mișcarea emergentă**) reprezintă o mișcare creștină a sfârșitului de secol al XX-lea și început de secol al XXI-lea, care depășește un anumit număr de granițe teologice: participanții pot fi descriși ca evanghelici,

² *Dicționarul Explicativ al Limbii Române* în <http://dexonline.ro/search.php?cuv=emerge>, accesat pe 11. 02. 2009.

³ Pentru o identificare a mișcării emergente în raport cu alte curente evanghelice vezi, *Anexa 1*.

post-evangelici, liberali, post-liberali, carismatici, neocarismatici și post-carismatici. Participanții caută să-și trăiască credința lor în ceea ce ei cred a fi o societate „postmodernă”.⁴

Referințele despre bisericile emergente au început să abunde în cărți recente, în tematica dezbaterilor academice și mai ales în blogosfera vastă a internetului. Oricum, este extrem de dificil să definim bisericile emergente de vreme ce, fiind în continuă mișcare, există riscul ca până să terminăm a le defini, ceea ce am definit să se fi schimbat deja.

Una dintre cele mai utile resurse pe tema bisericilor emergente o reprezintă cartea autorilor Eddie Gibbs și Ryan K. Bolger cu titlul *Emerging Churches, Creating Christian Community in Postmodern Cultures*. În încercarea lor de a defini bisericile emergente acești autori atrag atenția:

În general, termenul *biserică emergentă* a fost aplicat adunărilor cu renume, orientate către tineri, care au captat atenția celor din jur în baza creșterii numerice rapide a membrilor; a abilității lor de a atrage (sau reține) pe cei peste douăzeci de ani, prin închinarea lor contemporană, care se dezvoltă din stiluri de muzică la modă și prin abilitatea de a se promova pe ei

⁴ Vezi, http://en.wikipedia.org/wiki/Emerging_church, accesat pe 11. 02. 2009.

înșiși subculturii creștine prin website-uri și prin vorbire.⁵

Pe de altă parte, nu doar că bisericile emergente adoptă o închinare și un stil de muzică actuale, contemporane, dar, potrivit liderilor acestora,⁶ bisericile emergente acoperă mai multe mișcări diverse.

Jonny Baker (de la Grace, Londra) opinează: „Eu cred că termenul *biserică emergentă* nu este nimic mai mult decât un mod de a exprima că avem nevoie de forme noi de biserică, abile în a se relaționa la cultura care se dezvoltă”, iar pentru Ben Edson (de la Sanctus 1, Manchester, Marea Britanie), biserica emergentă „este pur și simplu o biserică care este înrădăcinată în împrejurările care sunt în desfășurare și explorează închinarea, misiunea și comunitatea în cadrul acelor contexte.”⁷

Alții văd biserica emergentă ca pe una care vine, dar încă nu a ajuns. Karen Ward (de la Biserica Apostolilor, Seattle) definește biserica emergentă ca fiind ceea ce: „vine la suprafață și este nou, neformat, încă întâmplându-se, ieșind dintr-un mediu după ce l-a traversat”.⁸

⁵ Eddie GIBBS, Ryan K. BOLGER, *Emerging Churches, Creating christian community in postmodern cultures*, (Grand Rapids MI: Baker Academic, 2006), p. 41.

⁶ *Ibidem*, pp. 41-44.

⁷ *Ibidem*, p.45.

⁸ *Ibidem*, p.47.

Când este vorba despre accentele pe care le urmărește acest tip de biserică, un alt lider al ei, Mark Scandrette (de la ReIMAGINE!, San Francisco) susține că în cadrul acestei mișcări „există un pic de dezbatere teologică, concentrându-se mai mult pe teologia împărăției, viața interioară, comunități ale prieteniei, dreptate, protejarea mediului, includere și conducere inspirațională.”⁹

Pe de altă parte, cei care nu susțin această mișcare, precum Paul W. Martin, nu sunt atât de generoși cu ea atunci când o definesc ca fiind:

Efortul colectiv al diferiților indivizi care împărtășesc o concepție similară despre lume și viață (care îmbrățișează mult din post-modernism) de a re-defini misiunea bisericii, doctrina bisericii și esența bisericii, cu scopul de a reflecta mai pur și mai relevant scopurile Lui Dumnezeu pentru această zi.¹⁰

Iată deja că din această definiție se întrevește că bisericile emergente nu urmăresc de dragul relevanței culturale doar o schimbare a formei, dar chiar și a doctrinelor, a esenței.

⁹ *Ibidem*, p.49.

¹⁰ Vezi <http://examiningemergent.blogspot.com/2006/04/defining-indefinable.html> , accesat pe 11.02. 2009.

1.2. Factori care au favorizat apariția bisericii emergente

În ce împrejurări au apărut bisericile emergente? Care sunt factorii care au determinat apariția acestei mișcări? Care este combustibilul care a alimentat „focul” bisericilor emergente?

Răspunsul la aceste întrebări trebuie să urmărească cel puțin următoarele trei contexte: socio-cultural, religios și teologic.

1.2.1. Contextul socio-cultural

Potrivit autorilor care au scris despre bisericile emergente, acestea au apărut pentru că vestul a trecut și trece prin *schimbări culturale majore*. Astfel, cultura vestică nu mai este una statică, ci în plină mobilitate. Eddie Gibbs și Ryan Bolger identifică în acest tip de cultură următoarele caracteristici:¹¹

- a) *Mișcarea dinspre modernitate spre postmodernitate;*
- b) *Mișcarea de la accentul vestic la globalizare;*
- c) *Revoluția în comunicare: de la cultura printată la cea electronică;*

¹¹ Eddie GIBBS, Ryan K. BOLGER, *Emerging Churches...* p. 18.

- d) *Mișcarea de la o economie industrială națională la una internațională, bazată pe consum;*¹²
- e) *Realizări impresionante în cunoașterea omului la nivelul său biologic;*
- f) *Convergența dintre știință și religie.*

Toate aceste trăsături culturale identificate de autorii menționați mai sus merită multă atenție și reflecție teologică, dar, pentru scopul acestei lucrări, singura schimbare culturală pe care o vom analiza în continuare este *mișcarea dinspre modernitate spre postmodernitate*.

Postmodernismul¹³ reprezintă o filosofie și un mod de gândire care respinge proiectul Iluminismului și idealul tehnologic modern cu presupunerile filosofice pe care se baza. Gânditorii moderni s-au angajat să caute o unitate, un sens care să integreze tot fluxul experiențelor umane. În contrast, după cum subliniază Stanley Grenz:

¹² Spre exemplu, David Lyon dedică un întreg capitol (Consumerism: The Shape(lessness) of Things to Come?) pe această temă, în lucrarea sa *Postmodernity*, Buckingham, (Open University Press, 1994), pp. 54-69.

¹³ Stanley Grenz (*A primer on Postmodernism*) face o diferență între *postmodernism* și *postmodernitate* în sensul că primul este un termen care se referă la o stare intelectuală și la un șir de expresii culturale care pun sub semnul întrebării idealurile, principiile și valorile care constituiau baza gândirii moderne, pe când al doilea termen se referă la epoca în desfășurare în care aceste idealuri și valori culturale sunt implementate.

CAPITOLUL 2: CARACTERISTICI DE BAZĂ ALE BISERICILOR EMERGENTE

Cum putem recunoaște dacă o biserică este emergentă sau nu? Care sunt caracteristicile fundamentale ale acestei biserici? Care sunt valorile în care cred și pe care caută să le implementeze liderii acestei mișcări? Sunt întrebările la care vom încerca să răspundem în această capitol.

Este important de știut că răspunsurile vor fi date din perspectiva bisericii emergente. Vom analiza trăsăturile mișcării emergente așa cum sunt prezentate și promovate de către liderii ei. O analiză critică a acestor caracteristici și a teologiei bisericii emergente dintr-o perspectivă baptistă românească se va realiza în cel de-al patrulea capitol al lucrării.

Eddie Gibbs și Ryan Bolger propun nouă caracteristici fundamentale ale bisericii emergente: *identificarea cu Isus, transformarea spațiului secular, trăire în spiritul comunității, bunăvoință față de cel străin, slujire cu generozitate, închinare participativă, utilizarea darului creativității, conducere comunitară și unirea spiritualității antice cu cea contemporană.*³⁵

³⁵ Eddie GIBBS, Ryan K. BOLGER, *Emergent Churches...* pp. 47-234.

2.1. Identificarea cu Isus

Biserica emergentă promovează o Evangheliie a Împărăției și caută cu mare interes să descopere tot mai bine Persoana lui Isus Hristos. Isus Hristos a trăit viața Sa pe Pământ în deplină armonie cu Tatăl, constituindu-se astfel ca Model pentru toți creștinii. Privind la acest Model, întrebarea fundamentală este următoarea: care aspecte din viața lui Isus au fost o pură participare la cultura în care El a trăit și care dintre acestea sunt expresii supraculturale ale Împărăției?

Potrivit lui John Yoder,³⁶ două dintre elementele importante cu o semnificație socială concretă în relație cu vrăjmașii și puterea sunt acestea: *slujirea* și *iertarea*. Ele au fost întâlnite și în lucrarea Domnului Isus. Slujirea înlocuiește atitudinea de dominație, iar iertarea absoarbe ostilitatea.

Isus a creat o ordine socială alternativă: una bazată pe slujire și iertare. În felul acesta bisericile emergente au o țință precisă: “Ele trebuie să creeze și să îngrijească o mișcare anti-imperială, postcolonială și internațională. Ele trebuie să construiască astfel de comunități care să nu aibă alți vrăjmași în afară de Satana și în care tendințele

³⁶ John Howard YODER, *The Politics of Jesus*, (Grand Rapids MI: Eerdmans, 1994), p. 131.

naționaliste sunt abandonate, oamenii slujind ca frați și surori.”³⁷

Modul în care este înțeles Isus în cadrul mișcării emergente este strict legat de *perceperea misiunii Lui Dumnezeu față de toată creația*.

Biserica emergentă este de acord că acțiunea misiunii nu trebuie să fie una centripetă, ci una centrifugă, care atinge întreaga creație. Așadar, creștinii trebuie să fie dedicați în a echipa și multiplica urmașii lui Hristos. Aceasta este funcția principală a bisericii. Identificându-se cu Isus, bisericile emergente devin misionale.

Andrew Jones (de la Boaz, Marea Britanie) afirmă: „Prin misională înțeleg că biserica emergentă va lua chip în interiorul noii culturi sub forma unei influențe profetice răscumpărătoare.”³⁸

Deja această afirmație ne conduce către o redefinire a misiunii făcută de biserica emergentă. Ideea fundamentală este că există o singură *Missio Dei*, care precede biserica. Tot ce au de făcut cei credincioși este să se antreneze în această misiune răscumpărătoare.

Isus este Modelul în privința misiunii. Așa cum era El pentru evrei, tot așa trebuia să fie și ucenicii pentru cei dintre neamuri. Isus nu a plantat biserici. El a creat comunități care au întrupat *Torah*

³⁷ Eddie GIBBS, Ryan BOLGER, *Emerging Churches*, p. 62.

³⁸ Eddie GIBBS, Ryan BOLGER, *Op.cit.*, p. 51.

și au reflectat Împărăția lui Dumnezeu în toate aspectele vieții.

Isus a proclamat vestea bună și anume că ascultătorii Săi I se puteau alătura într-un nou mod de viață. Mai mult decât a oferi pur și simplu un mesaj al salvării personale, Isus i-a invitat pe urmașii Săi să participe la actul lui Dumnezeu de răscumpărare a lumii.

În ceea ce privește Evanghelia Împărăției, biserica emergentă se înrădăcește în lucrările lui N.T. Wright și o înțelege așa după cum este revelată în *Marcu* 1:15-16. De aici rezultă că vestea bună nu a fost că Isus trebuia să moară pe o cruce pentru a ierta păcatele, ci aceea că Dumnezeu s-a întors și toți erau invitați să participe cu El la acest mod nou de viață și în răscumpărarea lumii.³⁹ *Împărăția este prezentă oriunde Isus este prezent.* Iată cum înțelege Dieter Zander respectivele aspecte⁴⁰: „Aceasta este lucrarea pentru tot restul vieții mele: să formez comunități de oameni care să producă ucenici ai lui Isus care trăiesc în Evanghelie și care comunică și-i atrag și pe alții către stilul lor de viață.”⁴¹

Brian McLaren își exprimă părerea cu privire la dezvoltarea Împărăției lui Dumnezeu: „Împărățiile

³⁹ Ibidem, p. 54.

⁴⁰ Inițial Zander încercase diverse forme de plantare de biserici. Acum nu mai este interesat de nici una dintre acestea.

⁴¹ Eddie GIBBS, Ryan BOLGER, *Op.cit.*, p. 55.

omenești avansează prin forță și violență, cu bombe care cad și gloanțe care zboară, dar Împărăția Lui Dumnezeu avansează prin istorisiri, ficțiuni, povestiri care sunt ignorate ușor și, tot așa, înțelese în mod eronat. Poate acesta este singurul mod în care poate fi.”⁴²

În ceea ce privește învățăturile despre relația dintre evanghelie și cultură, bisericile emergente au ca bază ultimele lucrări ale unor teologi ca N.T. Wright, Lesslie Newbigin, Dallas Willard și alții.

În concluzie, pentru mișcarea emergentă accentul nu cade atât de mult pe *convertire* cât pe *trăire* după modelul lui Isus. În Isus biserica emergentă redescoperă o Evanghelie uitată – ideea că accentul acesteia nu cade atât de mult pe salvarea personală din păcat, ci pe faptul că avem o invitație din partea Lui Dumnezeu de a participa alături de El la actul de răscumpărare a lumii. Aceasta este *Missio Dei* exemplificată în viața lui Isus.

⁴² Brian D. McLAREN, *The Secret Message of Jesus, Uncovering the Truth that could Change Everything*, (Nashville TE: W. Publishing Group, 2006), p. 49.

2.2. Transformarea spațiului secular

Biserica emergentă nu este doar un alt tip de biserică al cărei scop este acela de a se adapta la un anumit segment de vârstă. Ea este o biserică radical diferită de toate celelalte. În consecință, vom încerca să observăm modul în care comunitățile de credincioși interacționează cu societatea postmodernă.

Pentru adepții mișcării emergente nu există un dualism *sacru/secular* în societate.

Ceva este *secular* atunci când este separat de religie. Cuvântul derivă din latinescul *saecularis* care înseamnă *ceva care există de secole, centenar*. Docrina creștină conform căreia Dumnezeu există în afara timpului a făcut ca în cultura vestică medievală termenul să fie folosit pentru a descrie o separare de aspectele religioase și o implicare în cele care sunt legate de lume.⁴³ Pe de altă parte, la polul opus, avem termenul *sacru*.

A sacraliza, procesul prin care tot ce ține de viață devine sacru, reprezintă interacțiunea dintre împărăție și cultură. Bisericile emergente repudiază practicile bisericești care alimentează o perspectivă seculară, și anume că există spații, timpuri sau activități seculare. Pentru bisericile

⁴³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Secular>, accesat pe 13. 02. 2009.

CAPITOLUL 4.

ASPECTE CRITICE ALE EXAMINĂRII MIȘCĂRII EMERGENTE DIN PERSPECTIVĂ BAPTISTĂ ROMÂNEASCĂ

Discuțiile despre mișcarea emergentă sunt încă în plină desfășurare și nu greșim să afirmăm că vom fi martorii apariției în lumea teologică a unei avalanșe de lucrări scrise pe această temă. Evaluările și criticile cu iz apreciativ sau acuzator vor abunda.

În ce privește scopul acestei lucrări, suntem interesați de o perspectivă baptistă asupra bisericii emergente. Mai precizăm aici și că evaluările și criticile care urmează nu ținesc fiecare biserică emergentă în parte (dată fiind diversitatea lor), ci unele fac referire mai mult la filiera mai radicală a ei (revizioniștii).

Tot în partea introductivă a acestui capitol admitem, printr-un exercițiu de onestitate, că demersul urmărit este unul pretențios. La ora actuală în România nu există o perspectivă baptistă asupra bisericii emergente vestice și nici nu ne confruntăm cu discuții aprinse pe baza acestui fenomen.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Chiar dacă mișcarea emergentă nu constituie un subiect dezbătut pe larg între evanghelicii din România, vom vedea în capitolul următor că totuși putem vorbi despre anumite influențe ale bisericii emergente în diverse sfere evanghelice.

Terenul spre care ne îndreptăm în studiul nostru din acest capitol este unul arid și anevoios. Din acest motiv, există riscul real al unei lipse de proporționalitate în privința spațiului acordat discutării diferitelor tematici emergente. S-ar putea emite critici conform cărora anumite aspecte pot părea analizate în mod excesiv, iar altele prea succint.

Oricum, ceea ce ne propunem în continuare nu este să privim la tot ce ține de cultura, teologia și practicile bisericilor emergente, ci vom privi doar la vârful aisbergului, rămânând ca analize mai detaliate, dintr-o perspectivă baptistă românească, să fie făcute în alte contribuții și alte lucrări care probabil vor apărea în viitor.

4.1. Aspecte critice de natură socio-culturală

Întreaga discuție elaborată în jurul bisericilor emergente, și chiar materialul acesta, nu ar mai exista dacă nu s-ar face atât de multă pledoarie pentru *contextul socio-cultural*. De fapt, exact acesta este punctul de la care pornesc liderii mișcării emergente: societatea s-a schimbat, a sosit era postmodernismului! Este timpul să dăm semnalul de alarmă și să facem ceva și noi, bisericile creștine!

Așadar, în procesul de construire a unei perspective baptiste asupra bisericilor emergente vom prezenta mai întâi o critică de natură socio-culturală și avem în vedere două aspecte fundamentale: *dihotomia modernitate / postmodernitate* și *aspectul relevanței culturale*.

4.1.1. Dihotomia modernitate/ postmodernitate

Ne străduim să înțelegem, în rândurile următoare, modul în care liderii mișcării emergente evaluează cultura postmodernă, în contrast cu cea modernă. Când facem o analiză a mișcării emergente, observăm că toate drumurile pleacă de la și duc la societatea și *cultura postmodernă*. Desigur, acest lucru se întâmplă pentru că postmodernismul este filosofia care influențează concepția contemporană despre lume și viață, iar o biserică, dacă vrea să-și trăiască menirea în mijlocul societății contemporane, trebuie să o facă în cadrul postmodernității.

Roger Oakland subliniază legătura dintre biserica emergentă și postmodernitate într-un articol al său:

Elementul dominant care văd că este promovat reprezintă ideea că a venit vremea să se reinventeze creștinismul pentru generația noastră. Pentru a face aceasta,

CAPITOLUL 5:

EVALUĂRI FINALE ȘI PERSPECTIVE

Drumul parcurs în examinarea bisericilor emergente dintr-o perspectivă baptistă românească a fost lung și dificil, în parte datorită diversității care caracterizează această mișcare nouă și în parte datorită caracterului de pionierat specific acestui subiect.

În continuare, în ultimul capitol al acestei lucrări, vom încerca să facem câteva evaluări finale ale subiectului discutat. Astfel, suntem interesați să grupăm aspectele pozitive care reies în urma examinării bisericilor emergente și, la fel, pe cele negative. Vom căuta apoi să semnalăm faptul că ne aflăm în plin proces de conturare a unei așa-zise tradiții *post-evangelice*, iar în cele din urmă vom evidenția câteva repere sau perspective posibile în bisericile baptiste românești.

5.1. Aspecte pozitive în urma examinării bisericilor emergente

Este corect să ne întrebăm *ce putem învăța de la bisericile emergente?*

Fără să existe vreo urmă de îndoială, primul și cel mai laudabil aspect care caracterizează bisericile emergente este reprezentat de *efortul acestora de a fi relevante în cultura postmodernă.*

Cultura postmodernă escaladează rând pe rând tot mai multe societăți și, deși această cultură nu ar trebui să ne impresioneze mai mult decât oricare alta, nu putem totuși să negăm marile provocări pe care le aduce la adresa creștinismului în general, și a bisericii în special.

Cultura postmodernă se află în plină dezvoltare, iar bisericile nu o pot nega. Oricum, chiar dacă vreo biserică ar alege să facă acest lucru, influența culturii postmoderne vorbește pentru sine însăși.

Bisericile emergente au meritul de a regândi (uneori parcă în mod exagerat) tot ce ține de biserică: de la mesajul ei, menirea ei, relațiile dintre membrii ei, organizarea ei, închinarea în cadrul ei, activitățile ei etc. Efortul liderilor mișcării emergente de a scrie literatură care să se ocupe de problema bisericii în secolul al XXI-lea este și el demn de toată considerația.

Cu siguranță și bisericile baptiste românești au de învățat de la bisericile emergente. Orice efort

făcut spre a fi „lumina lumii” și „sarea pământului” este meritoriu.

Un alt aspect demn de apreciere este ilustrat de faptul că bisericile emergente pun *accent pe comunitate și pe relații*. Bisericile emergente încurajează viața comunitară și relațiile. Ele reușesc aceasta prin diversitatea acțiunilor sociale, structurarea bisericii pe grupuri mici, descentralizarea conducerii cu deschidere spre contribuții ale fiecărui membru în parte.

Completăm tezaurul aspectelor pozitive referindu-ne și la *teologia Împărăției, care aduce o notă de optimism credincioșilor*. După cum am putut vedea în această lucrare, bisericile emergente își construiesc întreaga lor teologie și practică pe adevărul că Împărăția lui Dumnezeu a venit deja pe pământ, în Persoana Domnului Isus Hristos. Membrii bisericilor emergente nu se refugiază cu totul într-o escatologie viitoare în care va fi posibil să trăiești o viață creștină diferită de cea a celor din jur. Pentru ei viața creștină radicală poate fi trăită chiar de pe pământ. Realitățile divine au invadat negura acestui pământ tocmai pentru a aduce schimbare. În consecință, creștinii trebuie să fie optimiști și să trăiască în mijlocul societății într-un mod care să-L onoreze pe Dumnezeu.

Bisericile emergente *accentuează limitele umane și suveranitatea lui Dumnezeu*. Liderii acestor biserici pot accepta cu ușurință adevărul că nu putem cunoaște totul despre Dumnezeu și nici nu putem

explica tot ce se întâmplă în jurul nostru. Există o oarecare doză de misticism care caracterizează planurile pe care Dumnezeu le are cu omul și cu natura creată. Dumnezeu este oricum în control și, drept urmare, nu ar trebui să ne epuizăm energia pentru a da răspuns la orice întrebare (oricum nu vom reuși), ci mai bine ar fi să ne încredem în Cel care este Atotputernic.

Bisericile emergente *îi tratează cu prețuire pe cei care sunt de alte religii*. Membrii ei prețuiesc mai mult câștigarea unui suflet decât câștigarea unui argument. Cei care se declară de altă religie decât cea creștină nu sunt tratați cu indiferență și nici nu sunt priviți ca niște „recipiente ” care pur și simplu ar trebui să primească mesajul creștin. Dimpotrivă, acești oameni sunt tratați cu dragoste, cu respect și, mai ales, cu egalitate.

Mai putem menționa că bisericile emergente manifestă o *grijă deosebită pentru natura înconjurătoare*. Fiind creată de Dumnezeu și sub domnia Sa, natura nu trebuie ignorată. Și ea are nevoie de vindecare. Astfel, membrii din biserica emergentă se angajează în mod voluntar în acțiuni de protejare a mediului, de luptă împotriva poluării, de limitare a sărăciei, a exploatării necorespunzătoare a resurselor etc.

Bisericile emergente încurajează *inițiativa și deschiderea față de lucrarea Duhului Sfânt*. Se

poate observa, în urma unor cercetări foarte simple, că există foarte puțină noutate, prospețime și inițiativă în cadrul bisericilor puternic instituționalizate. Tradițiile care se împământenesc fac în așa fel încât nuanțele și formele noi pe care biserica le poate lua în cadrul societății să fie aproape imposibile. Uneori aceste tradiții pot fi chiar o barieră în calea lucrării Duhului Sfânt. Bisericile emergente, prin descentralizarea lor în mai toate sferile eclesiale sunt deschise și chiar încurajează inițiativa, spontaneitatea și creativitatea.

5.2. Aspecte negative în urma examinării bisericilor emergente

Din nefericire, aspectele negative care caracterizează bisericile emergente sunt chiar mai multe decât cele pozitive. Drept urmare, credincioșii evanghelici din România trebuie să fie foarte atenți și să se păzească de această mișcare.

O parte din bisericile emergente *redefinesc doctrinele de bază ale creștinismului*. Din dorință poate prea mare de relevanță culturală, unii lideri ai bisericii emergente se încumetă să așeze sub semnul întrebării doctrine precum ineranța Scripturii, doctrina despre păcat, despre mântuire, despre iad etc.

Acesta este primul și cel mai mare pericol care vine odată cu o parte din bisericile emergente – **diluarea esenței creștine**. Din nefericire, există unele biserici emergente sau adepți ai acestei mișcări care nici măcar nu realizează acest mare pericol în care se află.

Nu ar fi prima dată în istorie când sunt atacate doctrinele creștine, numai că acum redefinirea lor nu se face atât de mult pe baze teologice, cât pe baze culturale. În plus, atmosfera care caracterizează aceste dezbateri nu se conturează în jurul unor atitudini ofensive, ci într-un spirit al toleranței și al îngăduinței creștine. Acest lucru face și mai dificilă identificarea potențialului dezastru care există în anumite biserici emergente.

O altă concluzie negativă care se desprinde în urma prezentului studiu este faptul că bisericile emergente *manifestă ingraturitudine față de moștenirea evanghelică*. Chiar dacă evanghelicii clasici sau conservatori nu au reușit întotdeauna să se ridice la înălțimea pretențiilor culturale în mijlocul societăților în care au trăit, totuși ei s-au străduit să rămână aproape de Scriptură și să transmită credința și generațiilor următoare.

Unii dintre ei au trecut prin circumstanțe foarte dificile și se cunosc cazuri ale atâtor oameni care și-au dat viața pentru credința lor. A vorbi în

termeni foarte duri despre acești oameni presupune ingraturitudine.

Bisericile emergente ar trebui să nu adopte principiul *discontinuității*, ci să încerce să construiască pe bazele pe care deja le-au pus alții. O reînnoire a spiritualității, a vieții eclesiale, a închinării etc. este cu siguranță de dorit, dar această reînnoire nu se poate face într-un vid, într-un cadru care nu ia în seamă moștenirea credinței deja existentă. De fapt, este posibil ca bisericile emergente să supraviețuiască doar prin alipirea de bisericile care sunt deja consacrate.

Bisericile emergente *duc lipsă de o teologie articulată*. Am văzut în capitolul patru că mulți dintre liderii bisericilor emergente construiesc un fel de teologie „după ureche”. Ei nu îndrăgesc exegeza și nici nu vor să ia în considerare sutele de ani de muncă a altor teologi. De fiecare dată când un lider sau teolog al bisericii emergente se află într-o situație de disconfort, acesta apelează la faptul că mișcarea emergentă este lichidă, mereu în formare, cu mai multe întrebări decât răspunsuri, iar lipsa unei teologii nu ar fi deloc o problemă.

5.3. Conturarea unei tradiții post-evangelice

În lumea teologică nu se vorbește doar despre o eră post-modernă, post-teologică, post-creștină, post-conservatoare, ci și despre una post-evangelică²⁰², în care se încadrează și bisericile emergente.

Această denumire este folosită în mod special de către un pastor englez pe nume David Tomlison²⁰³, în cartea sa *The Post Evangelical*.²⁰⁴ Tomlison susține că, deși *post-evangelic* înseamnă altceva decât *evangelic*, totuși, nu înseamnă *liberal*.

Cu toate acestea, sunt mai multe poziții doctrinare care trebuie amintite. În privința Sfintei Scripturi, Tomlinson consideră că doctrina ineranței este o „diversiune fără sens”, pentru că „nu există niciun

²⁰² O carte importantă despre o reînnoire a micării evangelice și care a stârnit multe critici este Stanley Grenz, *Renwing the Center, Evangelical Theology in a Post-Theological Era*, (Michigan: Baker Academics, 2006). Evangelicii conservatori au răspuns la această carte prin ERICKSON, Millard J., HELSETH, Paul Kjoss, TAYLOR, Justin, Ed., *Reclaiming the Center, Confronting Evangelical Accommodation in Postmodern Times*, (Weathon Illinois, Crossway Books, 2004).

²⁰³ Tomlinson este pastor la biserica anglicană Sfântul Luca (undeva în nordul Londrei) și fostul lider de la Holy Joe's, un grup bisericesc neconvențional care se adună într-o cafenea din Londra.

²⁰⁴ Dave TOMLINSON, *The Post Evangelical* (Grand Rapids: Zondervan , 2003)

manuscris original” și „Biblia nu face asemenea afirmații despre sine însăși.”²⁰⁵ Drept urmare, Biblia nu ar trebui luată în mod literal. Ar trebui să dialogăm cu Biblia. – Total fals și intrigant!

În soteriologie, Tomlinson este de părere că oamenii sunt salvați prin crucea lui Hristos, dar El nu a murit în locul nostru. Moartea lui Hristos pe cruce a demonstrat „dragostea lui Dumnezeu care iartă întotdeauna, mai degrabă decât un eveniment al iertării odată pentru totdeauna. Ceea ce se schimbă nu este atitudinea lui Dumnezeu față de noi, ci atitudinea noastră față de Dumnezeu.”²⁰⁶

Asemenea idei au mai fost propuse de alți teologi liberali precum Friedrich Schleiermacher, Albert Ritschl și Horace Bushnell.

Atenție deci: mult din mișcarea post-evangelică înseamnă liberalism!

Desigur, provocările aduse de această tradiție post-evangelică sunt multe. Chiar și în privința familiei, post-evangelicii consideră că un cuplu care trăiește împreună, dacă cei doi s-au dedicat unul altuia, nu trebuie să mai treacă printr-un ceremonial al căsătoriei.

Spun ei: „Scriptura nu insistă niciunde pentru un anume model ceremonial specific de intrare în căsătorie.”²⁰⁷ În aceeași ordine de idei,

²⁰⁵ TOMLINSON, *The Post Evangelical*, p.110.

²⁰⁶ *Ibidem*, p.101.

²⁰⁷ *Ibidem*, p.48.

post-evangelicii „nu văd de ce ar trebui ca bărbații să conducă. Rolurile în familie sunt negociabile.”²⁰⁸

Evident, perspectiva unei tradiții post-evangelice trebuie luată în seamă, mai ales din pricina legăturii strânse, după cum am spus, pe care o are cu teologia liberală. Această teologie este cu atât mai periculoasă acum cu cât își găsește un sol mult mai fertil în postmodernitate decât în modernitate. Postmodernitatea camuflează dușmanul care nu mai poate fi identificat ușor. El se ascunde printre noi, în spatele toleranței și chiar a unei așa-zise dragoste creștine. Baptiștii români trebuie să rămână vigilenți și să-și păstreze identitatea în această lume care nu mai pune preț pe nimic sfânt.

5.4. Perspective noi în eclesiologia baptistă românească

Există anumite influențe ale mișcării emergente chiar și asupra bisericilor baptiste românești. Acestea au venit în general datorită contactului destul de strâns pe care multe dintre bisericile românești îl au cu alte biserici sau diverse organizații de peste hotare. După 1989 bisericile baptiste din România s-au bucurat de vizite din partea multor lideri bisericești vestici. Au răsărit

²⁰⁸ *Ibidem*, p.52.

imediat felurite conferințe și întâlniri, legate de teme precum închinarea, conducerea, plantarea de biserici, creșterea bisericii, misiunea etc. Multe dintre acestea au adus cu sine și influențe ale bisericilor emergente.

Din fericire, cele mai multe dintre aceste influențe au fost de natură pozitivă. Încă nu putem semnala între bapțiștii din țara noastră influențe ale aripei radicale a bisericilor emergente.

Fără îndoială că bisericile baptiste românești pot identifica o mulțime de elemente emergente de care trebuie să se ferească. Dar, tot la fel, credem că avem multe de învățat de la bisericile emergente.

Se impune să ne gândim la o organizare și lucrare a bisericii care să răspundă tot mai mult societății în care trăim. Comunismul s-a sfârșit, iar bisericile baptiste românești au privilegiul de a se îndrepta dinspre o mentalitate de supraviețuire către o mentalitate de slujire autentică în mijlocul societății. Există multe uși deschise din punct de vedere socio-cultural pe care nu trebuie să le neglijăm. În modul acesta, mărturia bisericii va crește cu adevărat.

Bisericile emergente ne învață să acceptăm și chiar să iubim *diversitatea*. Desigur, nu vorbim despre diversitate doctrinară, ci despre una a formei. Putem învăța că există mai multe moduri de a transpune în practică aceeași bază doctrinară.

Viitorul este unul al bisericilor *relaționale*. Bisericile baptiste trebuie să încurajeze mai mult

viața comunitară și relațiile dintre membrii bisericii. Astfel, biserica trebuie să se miște mai mult dinspre un caracter instituțional spre un caracter mai relațional. Viața bisericilor baptiste trebuie să fie tot mai vizibilă și în afara zidurilor bisericii.

La fel, este de dorit să tindem spre o delegare mai generoasă a autorității și spre o descentralizare mai mare. Grupurile mici, în care părtășia dintre credincioși este mai strânsă, par și ele a fi o strategie care se profilează la orizontul bisericilor baptiste.

De asemenea, probabil că predicarea inductiv-deductivă, care este mult mai relațională și aplicativă, va avea rezultate mai bune în viitor.

Cu toate acestea riscurile sunt mari. Din nefericire, încetul cu încetul vor apărea în librăriile din țara noastră cărți care vor populariza ideile liberale alimentate de teologia bisericilor emergente. În fața unor asemenea provocări trebuie să strângem rândurile și să ne cunoaștem identitatea. Chiar dacă sunt și lucruri bune în cadrul mișcării emergente, nu se merită se te întinzi după un măr frumos prins de o creangă subțire și să cazi din pom.

Nu se merită ca pentru câteva lucruri care ne pot ajuta în dinamica bisericii să riscăm să cădem din sfera unei siguranțe doctrinare fundamentată pe Biblie, pentru care mulți dintre înaintașii noștri au plătit cu viața. Mai pe scurt, **multă atenție și discernământ!**

CONCLUZII FINALE

În urma studiului și analizei parcurse în această lucrare, realizăm că cel mai bun mod de a descrie fenomenul bisericilor emergente este prin compararea cu o avalanșă. În fiecare zi se adaugă tot mai multe informații și controverse privitoare la această mișcare eclesiologică.

Bisericile emergente s-au născut ca o mișcare inovatoare interconfesională în interiorul diferitelor tradiții evanghelice, cu scopul de a fi relevante cu adevărat în cultura postmodernă. Fenomenul bisericilor emergente este caracterizat de o diversitate uimitoare. Drept urmare, nu putem emite concluzii care să corespundă realității în care se găsește fiecare biserică emergentă. Se pare că există trei mari direcții de-a lungul cărora s-au dezvoltat bisericile emergente:

Filiera *bisericilor emergente relevante*: aduc reforme în special în domeniul închinării, al muzicii și al altor elemente care au rezonanță culturală.

Filiera *bisericilor emergente reconstrucționiste*: au un fel de repulsie față de *mega-biserici* și, drept urmare, optează pentru biserici mai mici, mai relaționale și care, cel mai adesea, își desfășoară activitatea în case.

În sfârșit, există și o *filieră a bisericilor emergente revizioniste*: care simpatizează mult cu teologia liberală și consideră că în societatea postmodernă nu este nevoie doar de o schimbare sau ajustare a elementelor care țin de formă și de practică, ci chiar o schimbare a mesajelor și o redefinire a unor doctrine creștine fundamentale. Ar fi, în concluzie, nedrept să încadrăm toate bisericile emergente în aceeași categorie.

Din nefericire, cea mai zgomotoasă filieră a bisericilor emergente este cea revizionistă. Din această cauză, evanghelicii conservatori dezvoltă o atitudine de respingere chiar și față de acele lucruri bune care se regăsesc în bisericile emergente a căror teologie nu este una liberală.

Privită dintr-o perspectivă baptistă românească, mișcarea emergentă creează în același timp *entuziasm* și *teamă*, sau chiar *indignare*. **Entuziasmul** este adus de prospețimea spirituală răspândită de o parte din bisericile emergente. Accentul pe care acestea îl pun pe teologia Împărăției este stimulator. Credincioșii au oportunitatea de a trăi într-o lume care a fost penetrată de mireasma unei noi Împărății prin venirea Domnului Isus pe pământ.

Sfințenia trebuie să se vadă în fiecare aspect al vieții, iar bucuria și viața împreună cu Hristos depășește zidurile bisericii. În societate, creștinii

practică slujirea și iertarea, fiind cu adevărat o lumină în mijlocul celorlalți oameni. Entuziasmul este dat de o redescoperire a unui Dumnezeu contemporan. Prin Duhul Său Cel Sfânt, Dumnezeu ne poate surprinde și pe noi astăzi, călăuzindu-ne în moduri și direcții noi, specifice culturii în care trăim. Bisericele emergente nu se raportează la un Dumnezeu al timpului trecut. Mai mult, entuziasmul vine și prin faptul că bisericile emergente afirmă cu tărie prioritatea dimensiunii relaționale a bisericii în fața celei instituționale. Oamenii sunt încurajați să participe la diferite acțiuni împreună, să mănânce împreună, să planifice împreună, să lucreze împreună etc. Chiar și în conducere are loc o descentralizare nemaiîntâlnită. Fiecare poate conduce în sfera în care se califică. În bisericile emergente poți să fii tu însuși, să fii generos, creativ, original, autentic.

Teama vine mai ales din pricina filierei liberale a bisericilor emergente. Baptiștii români, după cum am văzut în rândurile acestei lucrări, știu ce înseamnă să ai vrăjmași. Jugul comunist a apăsat mulți ani pe grumazul acelor care doreau să-I fie devotați lui Hristos. Acum, **un dușman din interior** pare să fie și mai înfricoșător. Atacul asupra unor doctrine precum infaibilitatea și autoritatea Scripturii, unicitatea mântuirii prin credința în jertfa Domnului Isus Hristos, semnificația păcatului, alunecarea spre

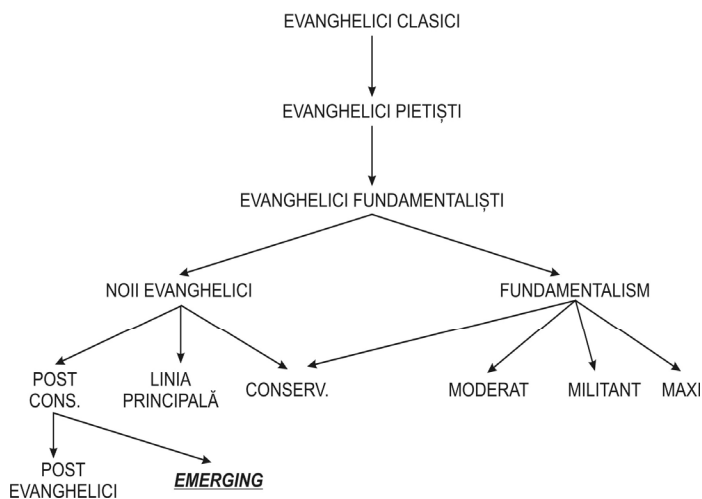
idolatrie etc., stârnesc indignare și dezgust în fața bapțiștilor români. Relativizarea tuturor normelor și așteptărilor divine, sub a căror presiune se află și copiii noștri, creează cu adevărat frustrare și teamă. Ca și cum filosofia postmodernă nu ar îndrepta suficient de mult lucrurile în această direcție, mai apar și anumite biserici emergente care i se alătură.

Încotro se vor îndrepta bisericile emergente? Este greu de spus. Caracterul dinamic, lichid și cameleonice al bisericilor emergente îl face pe credincios să privească la ele așa cum privește un amator la o operă de artă a cărei realizare se află încă în desfășurare. Nu știi ce culoare va mai adăuga pictorul, nu știi de unde va mai ciopli sculptorul și nu știi cum va fi apreciată de critici atunci când opera de artă va fi încheiată.

În concluzie, probabil că sintagma cea mai potrivită care poate caracteriza bisericile emergente vestice din perspectivă baptistă românească rămâne: **„între entuziasm și teamă”**. Dar, chiar și așa, încrederea noastră în Dumnezeu rămâne neclintită pentru că El nu este surprins de nicio eră culturală, de nicio mișcare eclesiologică.

Soli Deo Gloria!

ANEXA 1 – Mișcarea emergentă în raport cu alte curente evanghelice

ANEXA 2: CÂTEVA RECENZII RELEVANTE

Aducem la cunoștința cititorului român câțiva autori și câteva titluri care au o mai mare sau mai mică legătură cu mișcarea emergentă, dar care au ajuns în librăriile din țara noastră.

Alegerea lucrărilor care vor fi discutate în rândurile următoare este aleatorie.

1. *Mesajul pierdut al lui Isus*, de Steve Chalke și Allan Mann

Această carte a fost publicată în România de editura Scriptum (Oradea) în anul 2007. Ea este recomandată printre alții de către N.T. Wright, episcop de Durham, Tony Campolo, profesor emerit la Eastern University și Brian McLaren, cea mai cunoscută figură a mișcării emergente de factură liberală.

Însuși titlul ales de autori te face să crezi că te afli în fața unei descoperiri monumentale. În două mii de ani de creștinism s-a pierdut adevăratul mesaj al lui Isus și abia acum s-a redescoperit, mulțumită demersurilor bisericii emergente. Într-o lume modernă ca aceasta în care trăim, adesea aplecată spre suspiciune și teorii ale conspirațiilor, ai senzația

că autorii vor să meargă pe o linie asemănătoare cu Dan Brown (*Codul lui Da Vinci*) și să decodifice un fel de conspirație mută, creată – poate involuntar – de către bisericile instituționale.

Aventura pe care ți-o propune cartea angajează în mod profund dimensiunea sentimentală a ființelor umane. Chiar din primul capitol, încercând să coopteze pe cât mai mulți în călătoria lor, autorii fac apel la tema *frustrărilor, a neîmplinirilor și a semnelor de întrebare*, temă regăsită în viața atât de multor creștini. Creștinii nu sunt acolo unde ar dori să fie și nu simt ce ar trebui să simtă pentru că viața lor este ca un *puzzle* care nu poate căpăta sens decât atunci când construim imaginea de ansamblu. Despre asta este vorba: *creștinii au pierdut imaginea de ansamblu* legată de viața și activitatea lui Hristos. Nu vom înțelege în mod adecvat creștinismul decât atunci când vom privi totul prin lentila corespunzătoare. Și iată care este aceasta: „*Împărăția, shalomul apropiat al lui Dumnezeu, este acum la dispoziția tuturor prin Mine*” (pg.15).

Tot ce urmează să fie scris în carte reprezintă această perspectivă asupra Împărăției lui Dumnezeu. Autorii înlătură tensiunea escatologică de tipul „deja și nu încă”. Pentru ei, Împărăția Domnului este aici și asta este tot ce contează. De aici încep problemele: au loc multe distorsionări teologice, reformări și

reformulări ale doctrinelor, astfel încât să se poată potrivi toate în șablonul propus. Totul se întâmplă pe orizontală, aici și acum. Toată lucrarea și învățăturile lui Isus trebuie astfel interpretate încât să aibă sens în Împărăția prezentă.

Vorbind despre Domnul Isus, se spune că „El a avut îndrăzneala să declare că manifestul Lui politic, social și religios alternativ reprezenta adevăratul plan al lui Dumnezeu.” (p.22) În privința scopului Evangheliei ni se spune că: „Trăim cu ideea că principalul țel al Evangheliei este să ne pregătească pentru cer, când de fapt mesajul lui Isus are ca scop să ne facă cetățeni și beneficiari ai Împărăției lui Dumnezeu astăzi.” (p.31) Este adevărat că viața de credință trebuie trăită începând de aici de pe pământ, dar Evanghelia are în vedere la fel de mult faza plenară a Împărăției (cea veșnică) – *Ioan 3:16*.

În aceeași carte, găsim rezumat mesajul lui Isus astfel: „Trăiți mult și prosperați!” (p.30). Biblia rezumă mesajul lui Isus prin cuvintele: „S-a împlinit vremea și Împărăția Lui Dumnezeu este aproape. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie.” – *Marcu 1:15*.

Despre credință, autorii sunt de părere că „Credința creștină autentică nu se referă atât de mult la organizarea lumii tale personale, cât la organizarea întregii lumi.” (p.31) Se tinde astfel din

nou spre o credință exteriorizată și nu pe una a inimii, după cum a precizat Mântuitorul – *Ioan* 4:23.

În capitolul 3, autorii vorbesc foarte mult despre dragoste în detrimentul pocăinței și a părăsirii păcatului: „Mulți au înțeles Evanghelia ca pe ceva de genul: Dumnezeu are un băț mare și e pe urmele tale.”(p. 36.) Evanghelia este o „veste bună” pentru că este o veste a dragostei. Este adevărat, dar pentru ca o veste bună să fie „bună” este nevoie ca ea să facă referire la o circumstanță rea: suntem păcătoși și avem nevoie de mântuire! Degeaba vorbim despre dragoste dacă omul nu înțelege necesitatea ei și modul în care operează ea.

Criticând faimoasa predică a lui Jonathan Edwards (1741) cu titlul „Păcătoșii în mâna unui Dumnezeu mânios”, prin care de fapt mulți ascultători au venit la pocăință, autorii *Mesajului pierdut* concluzionează: „Oamenii încă mai cred că Dumnezeul creștin este un Dumnezeu al puterii, al legii, al judecății, al focului iadului și al blestemului” (p.47). Critica este nejustificată și foarte periculoasă pentru că subliniază doar latura dragostei lui Dumnezeu, nu și a dreptății Lui.

Contrar cu ideea morții spirituale a omului neregenerat, susținută de Pavel în *Romani* 2, 3 și în alte pasaje biblice, autorii cărții avute în discuție ajung la concluzia că: „Asta nu sugerează că Isus neagă faptul că în relația noastră cu Dumnezeu este

nevoie de împăcare, ci că El respinge orice idee că noi am fi cumva iremediabil pierduți.” (p.56) Iată o mare erezie tradusă în limba română și găsită în librăriile românești.

Ereziile devin și mai grave atunci când, discutând despre rolul mesianic și divinitatea lui Hristos, se afirmă că „pretenția lui Isus la divinitate era consecventă, clară și deloc ambiguă, dar nici măcar El, în calitate de Mesia, nu pretindea că este divin. El declara doar că este agentul lui Dumnezeu pentru schimbare.” (p.61-62)

În *Matei 5:1-12*, Domnul Isus îi numește fericiți pe *cei săraci în duh, cei ce plâng, cei blânzi, cei flămânzi și însetați după neprihănire, cei milostivi, cei cu inima curată, cei împăciuitori, cei prizonieri din pricina neprihănirii*. Chalk și Mann sunt de părere că astăzi Domnul ar fi rostit aceeași predică astfel: „Ferice de cei care sunteți singuri, urâți, bătrâni, inapetenți, terorizați, infertili, destituiți, surmenați, nedoriți, prost plătiți, fără adăpost, șomeri, abuzați – Împărăția Lui Dumnezeu vă aparține.” (p.76)

Revenind la problema divinității Domnului Isus, găsim următoarele cuvinte: „Însă a încerca să găsim versete în care Isus spune explicit că este divin, este ca și cum am încerca să găsim ace în carul cu fân.” (p.91) Ce părere au însă autorii noștri despre „acele” din *Matei 27:43, Marcu 14:61-64*,

Ioan 10:30-33, Ioan 5:17,18, Ioan 8:58, Ioan 8:19, Ioan 14:1, Ioan 14:9 etc.

În carte se mai spune că nu trebuie să-i îndemnăm pe oameni să se convertească și mai ales să nu le vorbim despre păcatele pe care aceștia le făptuiesc pentru că Isus „niciodată nu mustra oamenii”. (p94) Din nou un lucru neadevărat pentru că Hristos i-a mustrat pe cărturari și pe farisei, pe ucenici când aveau inima împietrită, pe Petru atunci când a greșit etc.

Tendința spre relativism apare din nou pe paginile 114, 120, 122 etc. La pagina 131 este citat Desmond Tatu, arhiepiscopul sud-african care comentează că ceea ce îi place cel mai mult la Dumnezeu sunt „standardele Lui fermecător de scăzute”.

În concluzie, avertismentul pentru cititorii acestor rânduri este cât se poate de serios. Atenție la ce citim! În țara noastră au început să fie traduse lucrări care se îndepărtează de linia Scripturii și numai cei care veghează vor rămâne fideli învățăturilor curate.

2. *Baraca*, de William Paul Young

Una dintre cele mai spectaculoase cărți traduse în limba română de editura Kerigma și distribuite în librării peste tot în țară este romanul *Baraca* de William Paul Young. Acest roman a fost

tradus în peste 30 de limbi și vândut în peste 10 milioane de exemplare. În continuare vom puncta doar câteva dintre învățăturile nebiblice promovate de acest roman:

Personajul *Mack* întâlnește Trinitatea divină astfel: „*Tata*” (o femeie afro-americană), „*Isus*” (un tâmplar evreu) și „*Sarayu*” (o femeie asiatică care se pare a fi Duhul Sfânt). Cartea este constituită, în principal, dintr-o serie de dialoguri între *Mack*, *Tata*, *Isus* și *Sarayu* asupra problemei teodiceei (aspectul răului din Univers în relație cu caracterul lui Dumnezeu). Dintre aceste dialoguri amintim:

Isus îi spune lui *Mack* că El „*este cea mai bună cale prin care un om se poate relaționa la Tata sau Sarayu*”. Observați, nu **singura Cale** (Ioan 14:6), ci doar *cea mai bună*. Aceasta înseamnă că există și alte căi în afară de *Isus*. Fals!

Tata afirmă: „*Nu trebuie să-i pedepsesc pe oameni pentru păcat. Păcatul este în el însuși o pedeapsă devorându-te din interior. Nu este scopul meu să îl pedepsesc. Este bucuria mea să îl vindec.*” Este adevărat că Domnul nu dorește moartea păcătosului și că prin jertfa de la Calvar îi oferă mântuire, dar Biblia vorbește despre Dumnezeu ca fiind Judecătorul care la sfârșitul istoriei va pedepsi păcatul. (Apoc. 20:11-15). Ideea „păcatului care este în el însuși o pedeapsă” se potrivește cu conceptul estic de *karma* și nu cu Evanghelia creștină.

Apare apoi problema *universalismului* (cum că Dumnezeu s-a împăcat cu toată lumea și îi mântuiește pe toți). Tata îi spune lui Mack că acum El este împăcat cu toată lumea. Mack continuă: „*Cu toată lumea? Te referi la cei care cred în tine, nu-i așa?*” Tata răspunde: „*Cu toată lumea!*”

Profesorul Thimoty Beal de la Case Western University concluzionează că în *Baraca* există:

- „modele metaforice nebiblice ale Lui Dumnezeu”,
- “modelul ne-ierarhic al Trinității” și cel mai rău
- “teologia salvării universale” - (toate drumurile duc la Isus).

(vezi <http://www.albertmohler.com/2010/01/27/the-shack-the-missing-art-of-evangelical-discernment/>)

3. *Albastru ca Jazzul*, de Donald Miller

Cartea lui Miller, publicată de editura Kerigma în anul 2009, apare în limba română cu titlul *Albastru ca jazzul, Reflecții postmoderne asupra spiritualității creștine*. Pe pagina cu descrierea titlului în original apare doar *Blue Like Jazz* fără însă a se menționa și subtitlul *Nonreligious Thoughts on Christian Spirituality*, adică reflecțiile „postmoderne” din traducerea românească sunt de fapt „nereligioase” în original. Nu vreau să

ANEXA 4: Interviu cu Lect. Dr. Octavian BABAN

*Facultatea de Teologie Baptistă (Universitatea din
București)*

Institutul Teologic Baptist din București

1. Cum ați putea descrie în câteva cuvinte biserica emergentă?

Cred că ar trebui făcută o distincție între emergența unor noi tipuri de închinare, ca fenomen general de adaptare culturală în creștinismul contemporan, și „Bisericile emergente”, ca mișcare particulară, de crez protestant, dar de orientare liberală, care naște foarte multe discuții datorită învățăturilor și practicilor sale, în mod voit și, adesea, exagerat distanțate de tradiția creștină și chiar și de Biblie.

Mișcarea Bisericilor emergente încearcă printr-o răsturnare masivă de paradigme să încurajeze și să accepte diversitatea în credință și modernitatea în închinare. Partea pozitivă a demersului ar fi că înțelege că sunt multe aspecte ale vieții moderne cum ar fi întâlniri informale, de tip conferință, sau party (petrecere), care au ajuns

ignore de creștinismul tradițional ca forme de viață socială și spirituală. În același timp ea caută, alături de alții, o închinare relevantă omului contemporan. În esență, mișcarea propune nu atât o întoarcere spre scenă a închinării moderne (închinarea concert sau închinarea tip show, spectacol), cât o închinare de tip privat, relaxat, de tip hol de hotel, conferință informală cu întrebări și răspunsuri, închinare de tip audiție muzicală, o îmbinare transconfesională de mijloace de expresie (discuții, imagini, aprinderi de lumânări, dans, etc). Ca recuperare și încreștinare a unor aspecte noi sau a unor domenii insuficient explorate ale vieții spirituale a omului contemporan, Bisericele emergente reflectă un demers pozitiv. În ce privește calitatea închinării și a crezului, profilul lor spiritual este mai degrabă șubred, prețul plătit stilului de viață contemporan, post-modern, fiind prea mare, deoarece societatea este în prezent dominată de relativism, inclusivism, pluralism, scepticism, cultură pop. Aceste Biserici diluează crezul despre mântuirea oamenilor prin credința în Hristos, despre teologia crucii lui Hristos, vrea să redefinească păcatul, renunță la recunoașterea realității și a semnificației majore a învierii lui Isus, neagă mesajul biblic despre pedeapsa eternă a celor necredincioși, îngerii sau oameni.

2. Știm că în una dintre ultimele dumneavoastră cărți, *Dinamica relațiilor în biserică*, ați ales să scrieți câteva pagini și despre biserica emergentă. De ce ați făcut acest lucru?

Cartea mea aduce o privire generală asupra principiilor majore ale Dinamicii Bisericii (repere esențiale de eclesiologie, resursele Bisericii, evaluarea viziunii, creșterii și sănătății Bisericii locale – a parohiei, managementul relațiilor în caz de conflicte în mediul creștin și familial, în mediere etc.). Din acest punct de vedere nu se putea face abstracție de țelurile și metodele aduse în atenția creștinătății de diverse mișcări de înnoire a închinării și vestirii evangheliei în societatea contemporană cum ar fi R. Warren, R. Hybells, mișcarea grupurilor de rugăciune și comuniune frățească, de studiu biblic în case, existența bisericilor în case, după model Nou Testamentar. În sensul acesta, emergența acestor curențe este amintită în aspectele ei pozitive, fără a se deschide cu adevărat subiectul Bisericilor emergente, a căror teologie și practică nu reflectă principiile și mărturia Scripturii. Probabil că această discuție mai complexă va face parte dintr-o ediție viitoare.

3. Credeți că există influențe ale bisericii emergente vestice și în România? Dacă da, în ce fel?

Bisericile evanghelice din România au legături strânse cu Bisericele din toată lumea, care se manifestă la nivel de organizații globale, confesionale și interconfesionale, la nivel de parteneriate de misiune în lumea a treia, la nivel de programe academice și de instruire teologică. Aceste influențe se manifestă în diverse direcții: unele încurajează inițiativa, altele colaborarea eclezială (ecumenică), altele independența și adaptabilitatea culturală în formele de închinare. Desigur, pe lângă aceste direcții, sunt și cazuri în care interacțiunea duce la încurajarea formării unor biserici independente, la căutarea unei noi identități denominaționale, a unei noi spiritualități, uneori de centru, alteori cu trăsături marginale, sectare.

Bineînțeles, nu toate aceste direcții sunt benefice. În mod deosebit, se observă în ultima vreme, dezvoltarea unui ecumenism inter-religios cu o teologie pluralistă confuză care, de dragul corectitudinii politice, europene și vestice, adoptă o poziție dinamică politic, dar precară biblic (mă refer la faptul că se manifestă deschidere spre admiterea mai multor căi de mântuire, prin diverse religii, afirmându-se că, de fapt, toate ar putea fi puse în

legătură cu închinarea la Hristos, la modul abstract). De asemeni, se observă dorința de a explora cu intensitate noi forme de închinare, acceptate cultural (conferința, spectacolul de scenă, închinări de tip veghe de noapte), în detrimentul spiritualității creștine clasice.

4. Putem să vorbim în mod legitim despre avantaje și dezavantaje aduse de mișcarea emergentă în spațiul eclesiologic? Dacă da, cum anume?

Absolut! În ce privește avantajele, cred că acestea constau în felul în care se atrage atenția că multe din formele de viață socială moderne nu au fost integrate în viața Bisericii și că ar fi potrivită „încreștinarea” lor. Astfel, întâlnirile de tip conferință, discuția informală, întâlnirile de tip chat-show cu moderator, vizionarea de filme și audierea de muzică, pot căpăta forma unei adunări de închinare. Astfel de forme de interacțiune socială și intelectuală, chiar spirituală, funcționează deja cu succes în viața multor oameni; ar putea, deci, și Biserica să fie atentă la caracteristicile lor și găsească modalități de integrare a acestora în activitățile ei și chiar în slujbele de închinare.

Demne de interes sunt, apoi, tendințele de ecumenism creștin, mai ales cele trans-evangelice,

ANEXA 5: Site-uri *pro, contra* și *neutre* față de mișcarea emergentă

Site-uri care promovează mișcarea emergentă

<http://www.emergentvillage.com>

<http://www.brianmclaren.net/>

<http://www.anewkindofconversation.com/>

<http://emergingminister.com/>

<http://www.emergingchurch.info/>

<http://theporpoisedivinglife.com/>

<http://www.theooze.com/blog/>

http://www.dankimball.com/vintage_faith/

<http://www.leonardsweet.com/Quantum/index.asp>

Site-uri împotriva mișcării emergente

<http://www.monergism.com/thethreshold/articles/topic/emergin-gchurch.html>

<http://scotswahey.blogspot.com/2005/06/resources-on-emergent-church.html>

<http://www.modernreformation.org/dac05emerging.htm>

<http://emergentno.blogspot.com/>

http://albertmohler.com/commentary_read.php?cdate=2005-06-20

http://www.banneroftruth.org/pages/articles/article_detail.php?739

<http://examiningemergent.blogspot.com/>

http://svchapel.org/Resources/Articles/read_articles.asp?ID=122

http://www.sliceoflaodicea.com/archives/2005/08/donald_miller_r_r.php

<http://www.lighthouse trailsresearch.com/emergingchurch.htm>

Site-uri neutre

http://www.theopedia.com/Emergent_church

http://en.wikipedia.org/wiki/Emerging_church

<http://ateam.blogware.com/AnEcclesiologicalAssessment.Hammett.pdf>

BIBLIOGRAFIE

- ANDERSON, Ray, *An Emergent Theology for Emerging Churches*, (USA: Illionis, InterVarsity Press, 2006)
- ARNOLD, Jeffrey, *The Big Book on Small Gropus*, (USA, Illinois: InterVarsity Press, 2004)
- BABAN, Octavian, *Noul Testament și Principiile dinamicii relațiilor în biserică*, (București: Editura Universitară, 2009)
- BAUMAN, Zygmunt, *Modernity and Ambivalence*, (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1991)
- BECKHAM, William A., *A Doua Reformă, Reformarea bisericii secolului XXI*, (SUA: TOUCH Publications Inc, 2006)
- CARSON, D. A., *Becoming Conversant with the Emerging Church, Understanding a Movement and its Implications*, (USA, Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2005)
- CĂRTĂRESCU, Mircea, *Postmodernismul românesc*, (București: Editura Humanitas, 1999),

- DODD, Brian J., *Empowerd Church Leadership, Ministry in the Spirit According to Paul*, (USA,Illinois: InterVarsity Press, 2003)
- DRANE, John, *Cultural Change and Biblical Faith*, (UK: Paternoster, 2000)
- ERICKSON, Millard J., *Teologie Creștină*, vol 1, (Oradea: Editura Cartea Creștină, 1998)
- ERICKSON, Millard J., HELSETH, Paul Kjoss, TAYLOR, Justin, Ed., *Reclaiming the Center, Confronting Evangelical Accommodation in Postmodern Times*, (Weathon Illinois, Crossway Books, 2004)
- FIDDES, Paul S., *Tracks and Traces, Baptist Identity in Church and Theology, Studies in Baptist History and Thought*, vol. 13, (UK: Paternoster, 2003)
- GHIOANCĂ, Constantin, *Predicarea creștină în perioada postmodernă*, (București: Editura Universitară, 2007)
- GIBBS, Eddie, *LeadershipNext, Changing Leaders in a Changing Culture*, (USA,Illinois: InterVarsity Press, 2005)
- GIBBS Eddie, BOLGER, Ryan K., *Emerging Churches, Creating Christian Community in Postmodern Cultures*, (Grand Rapids MI: Baker Academic, 2006)

GRENZ, Stanley J., *A Primer on Postmodernism*, (Grand Rapids, MI: William Eerdmans Publishing Company, 1996)

_____, *Revisioning Evangelical Theology: A Fresh Agenda for the Twenty-first Century* (Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1993)

_____, *Renewing the Center, Evangelical Theology in a Post-Theological Era*, (Michigan: Baker Academics, 2006)

GRUDEM, Wayne, *Teologie Sistematică, Introducere în doctrinele biblice*, (Oradea: Editura Făclia, 2004)

HUNTER III, George G., *Church for the Unchurched*, (SUA, Nashville: Abingdon Press 1996)

HYBELS, Bill, *Curajul de a conduce*, (Timișoara: Editura Noua Speranță, 2004)

KÜNG, Hans, *Christianity and the World Religions, Paths of Dialogue with Islam, Hinduism and Buddhism*, (London: Collins 8 Grafton Street, 1987)

LADD, George Eldon, *Prezența Viitorului, Escatologia Realismului Biblic*, (Oradea: Cartea Creștină, 1997)

- LINDSLEY, Art, *True Truht, Defending Absolute Truth in a Relativistic World*, (SUA Illinois: InterVarsity Press, 2004)
- LUTHER, Martin, *Bondage of the Will*, trad. Henry Cole, (Grand Rapids: Baker, 1976)
- McLAREN, Brian D., *The Secret Message of Jesus, Uncovering the Truth that could Change Everything*, (Nashville TE: W. Publishing Group, 2006),
- _____, *A New Kind of Christian: A Tale of Two Friends on a Spiritual Journey* (San Francisco: Jossey Bass, 2001),
- _____, *More Ready Than You Realize* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2002)
- McLAREN, Brian și CAMPOLO, Tony, *Adventures in Missing the Point* (El Cajon, Calif.: Youth Specialties, 2003)
- MURRAY, Stuart, *Post-Christendom*, (UK: Paternoster Press, 2004)
- NEWBIGIN, Leslie, *The Gospel in a Pluralist Society*, (Grand Rapids: Eerdmans Publishing Co., 1989)
- PAGITT, Doug, *Re-Imagining Spiritual Formation* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2003)
- PATAPIEVICI, Horia-Roman, *Omul Recent*, (București: Editura Humanitas, 2006)

- POPOVICI, Alexa, *Istoria Bapțiștilor din România 1856-1989*, Ediție revizuită, (Oradea: Editura Făclia, 2007)
- RĂDULESCU-MOTRU, Constantin, *Psihologia poporului român*, (București: Editura Paideia, 1999)
- ROBINSON, Haddon, *Arta comunicării adevărului biblic*, (Cluj Napoca: Editura Logos, 1998)
- ROOF, Wade Clark, *A Generation of Seekers: The Spiritual Journeys of the Baby Boom Generation*, (San Francinsco: HarperCollins, 1994)
- SANDERS, John, *The God Who Risks, A Theology of Providence*, (USA, Illinois: InterVarsity Press, 1998)
- SIRE, James W., *Universul de lângă noi, Un catalog al concepțiilor fundamentale despre lume și viață*, (Oradea: Cartea Creștină, 2005)
- SMITH, James K.A., *Who's Afraid of Postmodernism? Taking Derrida, Lyotard and Foucault to Church*, (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2006)
- TOMLINSON, Dave, *The Post Evangelical* (Grand Rapids: Zondervan , 2003)
- ȚON, Iosif, *Să ne cunoaștem crezul*, (Oradea: Cartea Creștină, 2002)

- WAGNER, C. Peter, *Changing Church*, (Ventura, California: Regal, 2004)
- WARD, Pete, *Liquid Church, A bold vision of how to be God's people in worship and mission- a flexible, fluid way of being church*, (UK: Paternoster Press, 2002)
- WARDIN, Albert W., Ed., *Baptists Around the World, A Comprehensive Handbook*, (Nashville TE: Broadman & Holman Publishers, 1995)
- WARREN, Rick, *Biserica: O Pasiune, O Viziune, Creșterea ei fără compromiterea misiunii și a mesajului*, (Oradea: Life Publishers International, 2004)
- WEBBER, Robert E., *The Prymer: The Prayer Book of the Medieval Era Adapted for Contemporary Use* (Orleans, MA: Paraclete, 2000)
- _____, *Ancient Future Evangelism: Making Your Church a Faith-Forming Community*, (Baker Books, 2003)
- WELLS, David F., *God in the Wasteland, The Reality of Truth in a World of Fadind Dreams*, (Grand Rapids, MI: Eerdmans Pubishing Co., 1994)
- YANCEY, Philip, *Zvonurile altei lumi, Oare ce ne lipsește pe Pământ?* (Cluj Napoca: Editura Aqua Forte, 2006)

YODER, John Howard, *The Politics of Jesus*,
(Grand Rapids MI: Eerdmans, 1994)

Articole:

BADER-SAYE, Scott, "The Emergent Matrix," în
Christian Century 121/24 (Noiembrie 2004).

BYASSEE, Jason, "A New Kind of Christian," în
Christian Century 121/26 (Noiembrie 2004).

BUNACIU, Otniel, „Principii baptiste”, în *Jurnal
Teologic*, vol.4, (Braşov: Editura Neemia, 2005).

DRISCOLL, Mark, „A Pastoral Perspectiv on the
Emerging Church”, în *Criswell Theologica.
Review*, 3/2 (Spring 2006).

ECK , Diana, „America’s New Religious
Landscape,” in *Religion and Ethics Newsweekly:
Viewer’s Guide*, (New York: Thirteen-WNET,
1998).

Brian D. McLAREN, „The Method, the Message,
and the Ongoing Story,” în *The Church in
Emerging Culture: Five Perspectives*, ed.
Leonard Sweet (Grand Rapids, MI: Zondervan,
2003).

MĂNĂSTIREANU, Dănuţ, „Pledoarie pentru
identitatea evanghelică”, în *Iosif Țon, Orizonturi
noi în spiritualitate și slujire* , volum coordonat

de Sorin Sabou și Dorothy Ghitea, (Oradea: Editura Cartea Creștină, 2004).

NEWBY, Ed, „The Theft of Hope – The Emerging Church and Missions” în *The Berean Call*, (November, 2008).

NIETZSCHE, Friedrich, „On Truth and Lie in an Extra-moral Sense”, în *The Portable Nietzsche*, trad. Walter Kaufmann, (New York, Viking, 1954).

PETTEGREW, Larry D., “Evangelicalism, Paradigms and the Emerging Church”, în *The Master’s Theological Journal*, 17/2 (Fall 2006).

PILLI, Toivo, “Baptist Identities in Eastern Europe”, în, Ian M. Randall, Toivo Pilli and Anthony R. Cross, Editors, *Studies in Baptist History and Thought, Baptist Identities, International Studies from Seventeenth to the Twentieth Century*, vol. 19, (UK: Paternoster, 2006).

Lexicoane, Biblii, Altele

****Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, traducerea
Dumitru Cornilescu

*** *Statutul de Organizare și Funcționare a
Cultului Creștin Baptist – Uniunea Bisericilor
Creștine Baptiste din România*, (București, 2008)

*** *Mărturisirea de credință a Cultului creștin
Baptist din România*.

Louw-Nida Lexicon în (Bible Works).

Surse Web

<http://dexonline.ro/search.php?cuv=emerge>, accesat pe 11. 02. 2009.

http://en.wikipedia.org/wiki/Emerging_church, accesat pe 11. 02. 2009.

<http://examiningemergent.blogspot.com/2006/04/defining-indefinable.html> , accesat pe 11.02. 2009.

http://en.wikipedia.org/wiki/Major_religious_groups ., accesat pe 12.02.2009.

<http://www.christianitytoday.com/ct/2007/february/11.35.html>- accesat pe 11.02.2009

<http://www.apologeticsindex.org/295-emergent-church-leading-figures>, accesat pe 15 ian. 2009

<http://en.wikipedia.org/wiki/Secular>, accesat pe 13. 02. 2009.

<http://www.uniuneabaptista.ro/istoric>, accesat pe 04.03.2009

<http://www.understandthetimes.org/commentary/c46.shtml>, accesat pe 29.04.2009.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Relevance>, accesat pe 2.06.2009

<http://www.preachingtodaysermons.com/preachthatcon.html>, accesat pe 03.05.2007

<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/week846/interview.html>, accesat pe data de 12.06.2009.

<http://www.crosswalk.com/news/weblogs/mohler/?a date=6/20/2005>, accesat pe 8.08.2006.

<http://www.beliefnet.com/Faiths/Christianity/2005/05/Beyond-Business-As-Usual-Christianity.aspx>, accesat pe 20. iunie 2009

http://blog.christianitytoday.com/outofur/archives/2006/01/brian_mclaren_o.html, accesat pe 12.06.2009.

<http://www.understandthetimes.org/commentary/c46.shtml> , accesat pe 15.06.2009.

Constantin Ghioancă este doctorand în cadrul Facultății de Teologie Baptistă (Universitatea București) și parte din echipa profesorală a Institutului Teologic Baptist din București. Din anul 2007 slujește și ca pastor în Biserica Baptistă "Nădejdea" din București. Este căsătorit cu Daniela-Cristina și împreună au un fiu, Teofil-Constantin.

A mai publicat:

Predicarea creștină în perioada postmodernă
(București: Editura Universitară: 2007).

Ultima dezbatere eclesiologică, mai mult decât controversată și specifică în mare măsură contextului socio-cultural în care trăim (fiind numit context postmodernist), este cea legată de apariția bisericii sau a mișcării emergente. În viziunea aderenților la această mișcare, biserica emergentă reprezintă tipul de biserică de care are nevoie societatea postmodernă.

Drept urmare, lucrarea de față își propune să abordeze un subiect deosebit de controversat dar, în același timp, foarte semnificativ din punct de vedere eclesiologic.

RISOPRINT
Cluj-Napoca • 2010

COLECȚIA LUMINA

